

INFORMATOR

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI NA RYNKU PRACY

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W KIELCACH
UL. WITOSA 86, 25-561 KIELCE

I. STATUS OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

1. Definicja niepełnosprawności
2. Orzeczenie o niepełnosprawności
3. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności
  - 3.1 Interpretacja kodów o stopniu niepełnosprawności
  - 3.2 Do czego uprawnia orzeczenie o niepełnosprawności ?
  - 3.3 Formy wsparcia dla osób z niepełnosprawnością
4. Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień
5. Wykaz zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności

II. OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI NA RYNKU PRACY

1. Otwarty czy chroniony rynek pracy?
  - 1.1 Wykaz zakładów pracy chronionej
  - 1.2 Wykaz zakładów aktywizacji zajęciowej
  - 1.3 Wykaz warsztatów terapii zajęciowej
2. Strony internetowe z ofertami pracy dla osób niepełnosprawnych

III. FORMY WSPARCIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ZAREJESTROWANYCH W POWIATOWYM URZĘDZIE PRACY

IV. WSPARCIE SAMOZATRUDNIENIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. Jednorazowa pomoc na podjęcie działalności gospodarczej
2. Dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego
3. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne

V. UPRAWNIENIA PRACOWNICZE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. Krótszy czas pracy
2. Dłuższa przerwa w czasie pracy
3. Prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego
4. Udzielanie zwolnień od pracy

VI. UPRAWNIENIA I OBOWIĄZKI PRACODAWCÓW W ZWIĄZKU Z ZATRUDNIANIEM OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy
2. Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy
3. Zwrot kosztów szkolenia pracownika niepełnosprawnego
4. Zwrot kosztów wspierających zatrudnienie
5. Dofinansowanie wynagrodzeń zatrudnionych osób niepełnosprawnych
6. Wsparcie dla spółdzielni socjalnych

7. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej (ZAZ)
8. Dodatkowa pomoc dla zakładów pracy chronionej (ZPCh)
9. Wpłaty na PFRON

VII. PRZYDATNE ADRESY

Bibliografia

W S T Ę P

Praca to bezcenne dobro – dzięki niej człowiek zabezpiecza swój byt i czuje się potrzebny, a wytwarzane przez niego dobra materialne, naukowe lub kulturalne przynoszą pożytek innym ludziom. Krótko mówiąc, praca jest wartością samą w sobie i należałoby dążyć do tego, by jak największa liczba osób mogła pracować. W tym celu wspiera się obecnie grupy ludzi, którzy potrzebują określonej pomocy, żeby przezwyciężyć własne trudności i podjąć lub kontynuować zatrudnienie. Pomaga się na przykład matkom powracającym na rynek pracy, ludziom zmuszonym do przekwalifikowania się, a także osobom z niepełnosprawnością oraz ich pracodawcom.

U osób niepełnosprawnych praca stanowi jeden z najważniejszych czynników prawidłowego procesu rehabilitacji społecznej. Niepełnosprawni, którzy często mają zaniżoną samoocenę, dzięki zatrudnieniu podnoszą poczucie własnej wartości. Praca może przyspieszyć ich powrót do pełnej lub częściowej sprawności, przełamuje izolację społeczną i daje możliwość kontaktu z innymi ludźmi. Aktywność zawodowa zatem nie tylko zapewnia niezależność materialną i osobistą, ale także kompensuje ograniczenia wynikające z niepełnosprawności, a tym samym poprawia jakość życia. Niestety, osoby niepełnosprawne nie mają takich samych szans na rynku pracy jak osoby sprawne. Przyczynia się do tego stereotypowe podejście pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych, niedoskonałość systemów aktywizacji zawodowej oraz dysproporcje w poziomie wykształcenia. Wielu pracodawców postrzega pracowników z niepełnosprawnością jako osoby o mniejszej wydajności, obniżające tempo produkcji oraz generujące koszty związane z adaptacją i utrzymaniem stanowiska pracy. Dodatkowym problemem wydają się skomplikowane przepisy związane z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, zwłaszcza jeśli chodzi o uprawnienia tych osób w miejscu pracy i związane z tym obowiązki pracodawców.

Przedmiotem tej broszury jest przybliżenie Państwu informacji z zakresu aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, aktualnych przepisów prawnych, statusu i uprawnień osób z niepełnosprawnością. Pracodawców zachęcamy do zapoznania się z vademecum dotyczącym możliwości wsparcia w przypadku zatrudnienia pracowników niepełnosprawnych.

Mamy nadzieję, że publikacja będzie praktycznym przewodnikiem dla wszystkich osób zainteresowanych poruszoną w niej problematyką.

I. STATUS OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

1. Definicja niepełnosprawności

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, **niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.**

Ocena stanu zdrowia nie jest jedynym wyznacznikiem niepełnosprawności, bowiem orzecznictwo uwzględnia zarówno fizyczne, psychiczne, jak i społeczne aspekty funkcjonowania człowieka. Wystąpienie tylko jednego z elementów, np. naruszenia sprawności organizmu nie musi oznaczać, że mamy do czynienia z niepełnosprawnością. Również intensywność tego czynnika nie wpływa bezpośrednio na rodzaj lub stopień niepełnosprawności, jeżeli w następstwie jego występowania nie dochodzi do istotnych ograniczeń w sferze społecznej lub zawodowej.

Osoby niepełnosprawne podlegają takim samym zasadom w zakresie podejmowania pracy, jak pozostałe. Obowiązującym aktem prawnym, regulującym prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika w tym zakresie jest *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44, 858, 1089, 1165 i 1494)*, a także, jak w przypadku innych osób *Ustawa z 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1465, z 2024r. poz. 878, 1222)*.

O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ORZEKAJĄ:

- **powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności** – jako pierwsza instancja
- **wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności** – jako druga instancja

Powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności wydają orzeczenia o:

- niepełnosprawności;
- stopniu niepełnosprawności;
- wskazaniach do ulg i uprawnień.

2. Orzeczenie o niepełnosprawności

W przypadku **dzieci do 16. roku życia** nie orzeka się stopnia niepełnosprawności - dziecko otrzymuje **orzeczenie o niepełnosprawności** jeśli:

- ma naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną;
- przewidywany okres trwania upośledzenia stanu zdrowia przekracza 12 miesięcy;
- wymaga zapewnienia całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu.

Uwaga: Wszystkie wymienione przesłanki muszą wystąpić łącznie.

Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez nie 16 roku życia. Decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania dziecka. Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na wniosek złożony do powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności przez przedstawiciela ustawowego dziecka.

Ważne:

W świetle przepisów regulujących postępowanie o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności - dzieckiem jest osoba, która nie ukończyła 16 roku życia.

3. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności może otrzymać osoba, która:

- ma więcej niż 16 lat,
- ma naruszoną sprawność organizmu,
- przez swoje ograniczenia:
  - jest osobą niezdolną do pracy zarobkowej albo potrzebuje przystosowania stanowiska pracy do swoich ograniczeń,
  - wymaga opieki lub pomocy od innych,
  - ma problemy z wykonywaniem codziennych czynności i potrzebuje urządzeń, które pomagają w prawidłowym funkcjonowaniu - np. protezy, implantu ślimakowego czy osobistej pompy insulinowej.

Ważne:

Samo spełnienie warunków nie oznacza, że osoba automatycznie otrzyma orzeczenie. Skład orzekający musi zbadać jej zakres ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu.

W przypadku orzeczenia o stopniu niepełnosprawności przepisy ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przewidują gradację niepełnosprawności poprzez określenie jej stopni. Ustala się trzy stopnie niepełnosprawności:

➤ **ZNACZNY** – zostaje określony, jeśli:

- z powodu stanu zdrowia osoba jest niezdolna do pracy zarobkowej albo zdolna do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej,
- nie może samodzielnie funkcjonować i jest całkowicie zależna od opieki innych osób (np. wymaga pielęgnacji, karmienia, mycia).

➤ **UMIARKOWANY** otrzymuje osoba, jeśli spełnia poniższe warunki:

- jest niezdolna do pracy zarobkowej albo zdolna do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej,
- wymaga czasowej albo częściowej pomocy innych osób.

➤ **LEKKI** jest przyznawany, gdy osoba:

- ma duże ograniczenia w funkcjonowaniu i może pracować w ograniczonym wymiarze czasu, np. na pół etatu,
- ma problemy w codziennych czynnościach i potrzebuje urządzeń, które pomagają w prawidłowym funkcjonowaniu - np. proteza, implant ślimakowy.

Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe. Decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania osoby zainteresowanej.

3.1 INTERPRETACJA KODÓW W ORZECZENIACH O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Z uwagi na przyczyny niepełnosprawności ustalono 12 kodów/symboli niepełnosprawności, które przedstawione zostały poniżej :

SYMBOL	ZNACZENIE
01-U	upośledzenie umysłowe
02-P	choroby psychiczne
03-L	zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu
04-O	choroby narządu wzroku
05-R	upośledzenie narządu ruchu
06-E	epilepsja
07-S	choroby układu oddechowego i krążenia
08-T	choroby układu pokarmowego
09-M	choroby układu moczowo-płciowego
10-N	choroby neurologiczne
11-I	inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układy krwiotwórczego
12-C	całościowe zaburzenia rozwojowe, np. autyzm, zespół Aspergera

Kod niepełnosprawności zawarty w orzeczeniu odzwierciedla rozpoznanie uszkodzenia lub choroby, która niezależnie od przyczyny jej powstania powoduje zaburzenia funkcji organizmu oraz ograniczenia w wykonywaniu czynności życiowych i aktywności społecznej.

Orzeczenie o niepełnosprawności może zawierać od jednego do trzech kodów przyczyn schorzenia.

Wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawność może złożyć:

- osoba zainteresowana - jeśli ma więcej niż 18 lat,

- rodzic, opiekun prawny albo kurator - jeśli osoba niepełnosprawna ma mniej niż 18 lat albo jest ubezwłasnowolniona,
- kierownik ośrodka pomocy społecznej - za zgodą osoby niepełnosprawnej, jej rodzica, opiekuna prawnego albo kuratora.

Terminy składania wniosków:

- w dowolnym momencie - jeśli składany wniosek składany jest po raz pierwszy,
- najwcześniej 30 dni przed końcem ważności posiadanego orzeczenia.

Wniosek należy złożyć:

W powiatowym /miejskim zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności w miejscu:

- stałego pobytu (zameldowania),
- pobytu - jeśli osoba jest:
  - poza miejscem stałego pobytu dłużej niż 2 miesiące (np. w szpitalu albo u rodziny),
  - bezdomna,
  - w zakładzie karnym lub poprawczym,
  - w domu pomocy społecznej albo ośrodka wsparcia.

Ważne:

Orzeczenie otrzymuje się w terminie do 14 dni kalendarzowych od daty posiedzenia. Można je dostać pocztą na adres wpisany we wniosku, bądź odebrać osobiście w zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Zasady przyznawania orzeczenia

Od 1 stycznia 1998 r. podstawą do uznania osoby za niepełnosprawną jest wyłącznie orzeczenie wydane przez powiatowy/miejski lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności lub orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Orzeczenia innych organów, wydane po 31 grudnia 1997 r. nie stanowią podstawy do uznania osoby za niepełnosprawną w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Orzeczenia o zaliczeniu do grupy inwalidzkiej, wydane przed 1 stycznia 1998r. traktuje się na równi z odpowiednim orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności tylko wtedy, gdy są nadal ważne.

Procedura odwoławcza

W przypadku niezgadzania się z orzeczeniem, można odwołać się do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności. Odwołanie należy zaadresować do wojewódzkiego zespołu, ale złożyć w powiatowym/miejskim zespole. Obowiązuje termin do 14 dni kalendarzowych od otrzymania orzeczenia. Jeśli osoba nie zgadza się też z orzeczeniem wojewódzkiego zespołu — może odwołać się do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Odwołanie adresuje się do sądu, ale składa w wojewódzkim zespole. Formalności należy dopełnić w ciągu miesiąca od otrzymania orzeczenia wojewódzkiego zespołu.

Legitymacja osoby niepełnosprawnej

Potwierdzeniem posiadania orzeczenia o niepełnosprawności jest legitymacja osoby niepełnosprawnej, wystawiana na wniosek osoby. Przy ubieganiu się o wydanie legitymacji do wglądu należy przedstawić prawomocne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień. Formalności należy dokonać w urzędzie miasta albo starostwie powiatowym w miejscu zamieszkania. Usługa jest bezpłatna.

Ważne:

Stopień niepełnosprawności oraz symbol przyczyny niepełnosprawności wpisuje się w legitymacji wyłącznie na wniosek osoby niepełnosprawnej.

3.2 DO CZEGO UPRAWNIA ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI ?

Orzeczenie jest formalnym potwierdzeniem niepełnosprawności. Na jego podstawie można starać się o różne świadczenia, ulgi i uprawnienia, np.:

- **dodatkowy urlop wypoczynkowy**

osobie zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy - 10 dni roboczych w roku kalendarzowym

- **krótszy czas pracy**

czas pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. Ponadto osoba niepełnosprawna nie może być zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych

- **zasilek pielęgnacyjny** przysługuje:
  - niepełnosprawnemu dziecku;
  - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
  - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia.
  - osobie, która ukończyła 75 lat

- **świadczenie pielęgnacyjne** przysługuje m.in. matce lub ojcu, jeżeli sprawują opiekę nad osobą w wieku do ukończenia 18. roku życia legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji

- **renta socjalna** jest świadczeniem dla osób pełnoletnich niezdolnych do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:
  - przed ukończeniem 18 lat,
  - przed ukończeniem 25 lat - w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej,
  - w okresie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej

Ważne: Rentę socjalną wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

- **dodatek na niepełnosprawne dziecko** to jeden z dodatków, który przysługuje do zasiłku rodzinnego. Osoby uprawnione do takiego zasiłku mogą dodatkowo otrzymać dodatek na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku:
  - do ukończenia 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności;

- powyżej 16. roku życia do ukończenia 24. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności

- **karta parkingowa**

kartę wydaje się m.in. osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Takim dokumentem może się też posługiwać osoba niepełnosprawna, która nie ukończyła 16 roku życia mająca znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Ponadto, orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności musi mieć jeden z symboli, który oznacza przyczynę niepełnosprawności: 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu), 10-N (choroba neurologiczna)

- **zwolnienie z abonamentu RTV**

osoby, co do których orzeczono o znacznym stopniu niepełnosprawności są zwolnione z opłacania abonamentu RTV

- **świadczenie wspierające**

aby osoba z niepełnosprawnością mogła otrzymać to świadczenie, powinna najpierw uzyskać od wojewódzkiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności (WZON) decyzję o ustaleniu poziomu potrzeby wsparcia. Dopiero po uzyskaniu takiej decyzji można wnioskować o świadczenie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych

- **dofinansowanie do:**

- turnusu rehabilitacyjnego,
- sprzętu rehabilitacyjnego,
- przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
- likwidacji barier: architektonicznych (np. usunięcia progów, schodów w budynku), w komunikowaniu się (np. zakupu komputera) oraz technicznych (np. zakupu urządzenia, które umożliwi wjazd wózka inwalidzkiego z napędem elektrycznym do samochodu),
- działalności gospodarczej albo rolniczej

- **ulgi:**
  - podatkowe (np. odliczenia od dochodu wydatków na cele rehabilitacyjne);
  - na przejazdy środkami transportu publicznego;
  - w placówkach kulturalnych i sportowych.

Uzyskanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności nie wiąże się z jednoczesnym przyznaniem świadczeń, ulg i uprawnień. Często należy spełnić dodatkowe warunki, o których można dowiedzieć się na przykład w ośrodku pomocy społecznej, centrum pomocy rodzinie, urzędzie pracy czy urzędzie miasta albo starostwie powiatowym.

3.3 FORMY WSPARCIA DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

W procesie aktywizacji, oprócz rodzaju niepełnosprawności, istotny jest także stopień niepełnosprawności wskazujący na mniejsze lub większe ograniczenia jakie osoby niepełnosprawne napotykać w życiu rodzinnym i zawodowym. Obok pomocy zdrowotnej, w modelu środowiskowej opieki oferuje się wiele różnych, dostosowanych do potrzeb form wsparcia społecznego (np. pomoc bytowa, mieszkaniowa, kryzysowa) i uczestnictwa (różne formy wspomaganego nauki, chronionego lub wspomaganego zatrudnienia, poradnictwa zawodowego).

- **Domy pomocy społecznej**

zapewniają całodobową opiekę oraz zaspakajanie niezbędnych potrzeb bytowych, edukacyjnych, społecznych i religijnych osobom potrzebującym stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymagającym leczenia szpitalnego. Dzielią się na domy pomocy społecznej dla osób:

  - przewlekle somatycznie chorych ,
  - w podeszłym wieku ,
  - przewlekle psychicznie chorych ,
  - z niepełnosprawnościami intelektualnymi,
  - dorosłych z niepełnosprawnościami intelektualnymi,
  - z niepełnosprawnościami fizycznymi (niewidomych i słabo widzących) i osób przewlekle somatycznie chorych.

- **Warsztaty Terapii Zajęciowej**

mają na celu stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Uczestnikami warsztatów, mogą być osoby posiadające prawnie potwierdzony status niepełnosprawności, niezdolne do podjęcia pracy, co w praktyce oznacza osoby ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Ponadto osoby przyjmowane do WTZ-etów muszą posiadać w swoim orzeczeniu o niepełnosprawności wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

- **Zakłady Pracy Chronionej**

są to przedsiębiorstwa przystosowane do zatrudniania osób niepełnosprawnych. Do głównych celów ich funkcjonowania należy nie tylko wypracowanie zysku, jak w każdej firmie, ale także aktywizacja zawodowa osób, które nie poradziłyby sobie na otwartym rynku pracy. Pracodawca musi zatrudniać co najmniej 50% osób z niepełnosprawnością, w tym co najmniej 20% muszą stanowić osoby zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

- **Zakłady Aktywności Zawodowej**

są to zakłady pracy, których celem statutowym jest aktywizacja zawodowa osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, a także osób posiadających umiarkowany stopień niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, niepełnosprawność intelektualną lub chorobę psychiczną.

- **Centra Integracji Społecznej**

są to instytucje, w których podopieczni m.in. nabywają umiejętności zawodowe, zdobywają przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych.

- **Mieszkania wspomagane**

są formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkania zapewniają warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

4. Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień

Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia i posiada jedno z następujących orzeczeń:

- ważne orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o:
  - całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
  - niezdolności do samodzielnej egzystencji,
  - całkowitej niezdolności do pracy,
  - częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania;
- ważne orzeczenie organu rentowego (ZUS, MSWiA, MON), wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów;
- ważne orzeczenie KRUS o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydane przed 1 stycznia 1998 r.

Uwaga: Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wydaje się do czasu upływu ważności orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy. Orzeczenie jest ostateczne i niezaskarżalne, tzn. że od tego rodzaju orzeczenia nie przysługuje odwołanie.

Ważne:

W przypadku otrzymania orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień nie można dostać równocześnie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

5. Wykaz Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim:

Lp.	Miejscowość	Adres	Telefon	Obszar działania
1.	Busko-Zdrój	ul. Armii Krajowej 19 28-100 Busko-Zdrój	41 370 82 82	powiat buski, powiat kazimierski
2.	Jędrzejów	ul. Okrzei 49B 28-300 Jędrzejów	41 386 36 00 w.24	powiat jędrzejowski
3.	Kielce (Wojewódzki Zespół)	al. IX Wieków Kielce 3 25-516 Kielce	41 342 10 29 41 342 11 06	województwo świętokrzyskie

4.	Kielce (Miejski Zespół)	ul. Zamenhofska 4 25-555 Kielce	41 362 46 67	Miasto Kielce
5.	Kielce (Powiatowy zespół)	ul. Wrzosowa 44 25-211 Kielce	41 200 16 44	powiat kielecki
6.	Końskie	ul. Gimnazjalna 41 b 26-200 Końskie	41 372 87 47	powiat konecki
7.	Opatów	ul. Sienkiewicza 17 27-500 Opatów	15 868 42 09	powiat opatowski powiat staszowski
8.	Ostrowiec Świętokrzyski	ul. Świętokrzyska 22 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	41 249 94 15	powiat ostrowiecki
9.	Pińczów	ul. Zacisze 5 28-400 Pińczów	41 357 60 01 w.300	powiat pińczowski
10.	Sandomierz	ul. Kwiatkowskiego 24 27-600 Sandomierz	15 833 23 77	powiat sandomierski
11.	Skarżysko-Kamienna	Plac Floriański 1 26-110 Skarżysko- Kamienna	41 395 30 72	powiat skarżyski
12.	Starachowice	ul. Gliniana 10a 27-200 Starachowice	41 275 42 32	powiat starachowicki
13.	Włoszczowa	ul. Żeromskiego 28 29-100 Włoszczowa	41 394 49 79	powiat włoszczowski

II. OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI NA RYNKU PRACY

1. Otwarty czy chroniony rynek pracy?

Choroba wcale nie musi oznaczać izolacji społecznej i braku aktywności zawodowej. Niepełnosprawni nie tylko mogą, ale nawet powinni pracować. Jest to korzystne nie tylko pod względem finansowym, ale również psychologicznym. Taka osoba ma szansę na „wyjście z domu”, nawiązanie kontaktów, uczestnictwo w życiu społecznym i poprawę jakości życia, a to wpływa na zbudowanie poczucia własnej wartości. W przypadku osób niepełnosprawnych ma jeszcze dodatkową funkcję, często jest formą terapii i pomaga w powrocie do zdrowia. Ważna jest więc dla nich nie tylko rehabilitacja medyczna, ale również ta społeczna i zawodowa. Poruszanie się po rynku pracy dla osób z orzeczeniem o niepełnosprawności nie jest łatwe. Ze względu na posiadanie wykształcenie, doświadczenie czy inne umiejętności zawodowe mogą rozważać poszukiwanie zatrudnienia na dwóch rynkach pracy: otwartym i chronionym.

Otwarty rynek pracy jest dostępny dla wszystkich, co oznacza, że stan zdrowia czy rodzaj niepełnosprawności nie stanowią bariery w aplikowaniu na oferty pracy. Obowiązują prawa konkurencyjności i wydajności, a osoba z niepełnosprawnością jest traktowana na równi z innymi kandydatami. Zatrudnienie następuje na takich samych zasadach jak pracownika pełnosprawnego. Równość ta dotyczy także obowiązków i odpowiedzialności.

Wyjątkiem są przywileje i uprawnienia obejmujące zarówno zatrudnionego pracownika, jak i jego pracodawcę, wynikające z *Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*.

Pracownikowi z niepełnosprawnością przysługuje m.in.. skrócony czas pracy, prawo do dodatkowej przerwy w pracy czy urlopu wypoczynkowego. Pracodawca natomiast korzysta z dofinansowań i szeregu refundacji oraz jest zobowiązany przystosować stanowisko pracy do potrzeb niepełnosprawnego pracownika i przestrzegać stosownych przepisów. Osoby potrzebujące pomocy tzw. trenera pracy oraz zespołu innych specjalistów w przystosowaniu się i opanowaniu niezbędnych umiejętności, na otwartym rynku pracy korzystają z zatrudnienia wspomaganego.

Coraz częściej pracodawcy umieszczają w ofertach pracy adnotacje zachęcające osoby z niepełnosprawnością do składania swoich aplikacji, jednakże brak tych informacji nie powinien powstrzymać osoby przed wysłaniem CV na interesujące ogłoszenia. Pamiętać jednak należy, że przedsiębiorstwu zależy na osiągnięciu jak najlepszych wyników i zachowaniu konkurencyjności, dlatego od wszystkich pracowników również niepełnosprawnych wymaga się efektywności, przestrzegania terminów

i norm jakości. Otwarty rynek pracy jest bardziej różnorodny i stwarza nieporównywalnie więcej możliwości na znalezienie satysfakcjonującej pracy i budowanie swojej kariery zawodowej.

Chroniony rynek pracy tworzą w Polsce **zakłady pracy chronionej** oraz **zakłady aktywności zawodowej**. W tych miejscach mogą pracować osoby niepełnosprawne, które z uwagi na swoje ograniczenia psychiczne i zdrowotne mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia. Zakłady te dają możliwość skutecznego przygotowania osób z niepełnosprawnością do radzenia sobie w przyszłości na otwartym rynku pracy. Różnią się od siebie pod względem funkcjonowania oraz formy prawnej podmiotu tworzącego przedsiębiorstwo.

Zakłady Pracy Chronionej (ZPCh) są często jedynymi miejscami w województwie czy powiecie, gdzie zatrudnia się osoby ze schorzeniami specjalnymi, takimi jak: niepełnosprawność umysłowa, choroby psychiczne, epilepsja czy całkowita utrata wzroku.

Do głównych celów funkcjonowania ZPCh należy nie tylko wypracowanie zysku, ale także aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych. Dlatego zapewnia się im odpowiednią opiekę medyczną, rehabilitacyjną i socjalną, a profil i technologia produkcji, podobnie jak stanowiska i miejsca pracy są dostosowane do psychofizycznych możliwości zatrudnianych osób. Niestety w ostatnich latach liczba zakładów pracy chronionej systematycznie spada, a przez to możliwości rozwoju zawodowego czy wykonywania pracy zgodnej z kwalifikacjami w tych miejscach są mocno ograniczone.

1.1 WYKAZ ZAKŁADÓW PRACY CHRONIONEJ

Tabela 1. Zakłady pracy chronionej w województwie świętokrzyskim w 2024 r.

LP.	NAZWA ZAKŁADU	ADRES
POWIAT BUSKI		
POWIAT JĘDRZEJOWSKI		
POWIAT KAZIMIERSKI		
POWIAT KIELECKI		
1	„MISTER” S.J.	Jeziorko 99c, 26-006 Nowa Słupia
2	PU „RAMZES”	ul. Częstochowska 10, 26-065 Piekoszów
3	„ARGOS 1” Sp. z o.o.	os. Sosnówka 1B, 26-060 Chęciny
4	RONIN SERWIS Sp. z o.o.	Małacentów 13, 26-025 Łągów
5	„METAL_CHEM” S.J.	ul. Kolejowa 5, Rudki, 26-006 Nowa Słupia
MIASTO KIELCE		
6	„KARABELA-CK” sp. z o.o.	ul. Hauke Bosaka 9, 25-217 Kielce
7	„MEBLODEX-BIS”	ul. Działkowa 27, 25-626 Kielce
8	„MUSI” Sp. z o.o.	ul. Paderewskiego 14, 25-004 Kielce
9	SZCZOT-TECH Sp. z o.o.	ul. Hauke-Bosaka 7, 25-214 Kielce

10	STW SYSTEM Sp. z o.o.	ul. Ściegiennego 252, Kielce
POWIAT KONECKI		
POWIAT OPATOWSKI		
POWIAT OSTROWIECKI		
11	„ADAX” Z.P.H.	ul. Przemysłowa 12, 27-400 Ostrowiec Św.
12	„IMPEX” P.P.H.U.	ul. Andrzeja Biesiady 10, 27-400 Ostrowiec Św.
13	MEDAX” s.c.	ul. Żeromskiego 37, 27-400 Ostrowiec Św.
14	„PROFARB” Sp. z o.o.	ul. Kilińskiego 32, 27-400 Ostrowiec Św.
15	Adax Serwis Sp. j.	ul. Przemysłowa 12, 27-400 Ostrowiec Św.
16	Biuro Ochrony „SPARTAN” Sp. z o.o.	ul. Aleja Jana Pawła II 45, 27-400 Ostrowiec Św.
POWIAT PIŃCZOWSKI		
POWIAT SANDOMIERSKI		
POWIAT SKARŻYSKI		
17	„SYLWANEX” P.W.	ul. Stokowiec 192A, 26-030 Suchedniów
POWIAT STARACHOWICKI		
18	„KOBEX” s. c. EXPORT-IMPORT	ul. Rogowskiego 17, 27-200 Starachowice
POWIAT STASZOWSKI		
19	SUBOR Sp. z o. o.	ul. Towarowa 40, 28-200 Staszów
POWIAT WŁOSZCZOWSKI		

Źródło danych: Wykaz Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego (Stan na 7.03.2024 r.).

Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ) zatrudniają osoby z niepełnosprawnościami ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Celem ZAZ jest prowadzenie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, aby przygotować je do samodzielnego i niezależnego życia, adekwatnego do możliwości psychomotorycznych oraz znalezienia odpowiedniego zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

1.2 WYKAZ ZAKŁADÓW AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

Tabela 2. Zakłady aktywności zawodowej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.

LP.	NAZWA PODMIOTU	ADRES	PODMIOT PROWADZĄCY
POWIAT BUSKI			
1	Zakład Aktywności Zawodowej w Szczaworyżu	Szczaworyż 49, 28-100 Busko-Zdrój	Caritas Diecezji Kieleckiej
POWIAT JĘDRZEJOWSKI			
2	Zakład Aktywności Zawodowej w Mieronicach	Mieronice, Małogoszcz	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie
POWIAT KAZIMIERSKI			
POWIAT KIELECKI			
3	Zakład Aktywności Zawodowej w Chmielniku	ul. Mielczarskiego 7, 26-020 Chmielnik	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Kielcach
4	Zakład Aktywności Zawodowej w Józefinie	Józefina 58, 26-070 Łopuszno	Fundacja na rzecz Wspierania Rodziny oraz Dzieci i Młodzieży „Fundacja z Uśmiechem”

MIASTO KIELCE			
5	Zakład Aktywności Zawodowej w Kielcach	ul. Olszewskiego 21, 25-663 Kielce (Kielecki Park Technologiczny)	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie
6	Zakład Aktywności Zawodowej w Kielcach	ul. Wesoła 52a, 25-363 Kielce	Caritas Diecezji Kieleckiej
7	Zakład Aktywności Zawodowej Manufaktura Pietraszki	ul. Pietraszki 15, 25-822 Kielce	Fundacja Gramy z Tobą
POWIAT KONECKI			
8	Zakład Aktywności Zawodowej w Końskich	ul. Krzywa 1, 26-200 Końskie	Polski Związek Niewidomych – Okręg Świętokrzyski w Kielcach
POWIAT OPATOWSKI			
POWIAT OSTROWIECKI			
POWIAT PIŃCZOWSKI			
POWIAT SANDOMIERSKI			
9	Zakład Aktywności Zawodowej w Sandomierzu	ul. Trześniowska 13a, 27-600 Sandomierz	Caritas Diecezji Sandomierskiej
POWIAT SKARŻYSKI			
POWIAT STARACHOWICKI			
10	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Stykowie	Styków, ul. Świętokrzyska 125, 27-230 Brody	Jednostka organizacyjna Starostwa Powiatu Starachowickiego
POWIAT STASZOWSKI			
POWIAT WŁOSZCZOWSKI			

Źródło danych: Opracowanie własne ROPS

Osoby niezdolne do pracy, które chcą pozyskać lub przywrócić umiejętności niezbędne do podjęcia zatrudnienia, mają możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w **Warsztatach Terapii Zajęciowej (WTZ)**. Zasadniczą formą oddziaływania jest terapia zajęciowa. Poza nią WTZ-y wykorzystują najczęściej zajęcia ruchowe, ogólnousprawniające, komunikację społeczną i terapię psychologiczną. Warsztaty prowadzą działalność o charakterze niezarobkowym. Ewentualny dochód ze sprzedaży produktów i usług wykonanych przez uczestników warsztatu w ramach realizowanego przez nich programu rehabilitacji i terapii przeznacza się w porozumieniu z uczestnikami na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników.

1.3 WYKAZ WARSZTATÓW TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Tabela 3. Warsztaty terapii zajęciowej w woj. świętokrzyskim w 2024 r.

Lp.	Nazwa	Adres	Instytucja prowadząca
POWIAT BUSKI			
1	Warsztat Terapii Zajęciowej w Busku-Zdroju	ul. Kościuszki 46, 28-100 Busko-Zdrój	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
2	Warsztat Terapii Zajęciowej w Gnojnie	Gnojno 118, 28-114 Gnojno	Dom Pomocy Społecznej w Gnojnie

3	Warsztat Terapii Zajęciowej w Piasku Wielkim	Piasek Wielki 117, 28-136 Nowy Korczyn	Caritas Diecezji Kieleckiej
POWIAT JĘDRZEJOWSKI			
4	Warsztat Terapii Zajęciowej w Jędrzejowie	ul. Armii Krajowej 11, 28-300 Jędrzejów	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej w Jędrzejowie
5	Warsztat Terapii Zajęciowej w Mnichowie	Mnichów 135, 28-300 Jędrzejów	Dom Pomocy Społecznej w Mnichowie
POWIAT KAZIMIERSKI			
6	Warsztat Terapii Zajęciowej w Kazimierzy Wielkiej	ul. Kościuszki 15, 28-500 Kazimierza Wielka	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Promyk Nadziei"
POWIAT KIELECKI			
7	Warsztat Terapii Zajęciowej w Fanisławicach	Fanisławice 22, 26-070 Łopuszno	Wiejskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie i Ruchowo
8	Warsztat Terapii Zajęciowej w Belnie	Belno 143, 26-050 Zagnańsk	Stowarzyszenie „Braterskie Serca”
9	Warsztat Terapii Zajęciowej w Osinach	Osiny 30, 26-015 Pierzchnica	Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym
10	Warsztat Terapii Zajęciowej w Zgórsku	Zgórsko, ul. Szewska 28, 26-052 Nowiny	Dom Pomocy Społecznej w Zgórsku
11	Warsztat Terapii Zajęciowej w Sędku	Sędek 61, 26-025 Łągów	Gmina Łągów
MIASTO KIELCE			
12	Warsztat Terapii Zajęciowej w Kielcach	ul. Krzemionkowa 1, 25-750 Kielce	Dom Pomocy Społecznej im. św. Brata Alberta w Kielcach
13	Warsztat Terapii Zajęciowej w Kielcach	ul. Słoneczna 9, 25-731 Kielce	Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Kielcach
POWIAT KONECKI			
14	Warsztat Terapii Zajęciowej w Końskich	ul. Gimnazjalna 41B, 26-200 Końskie	Towarzystwo Wspierania Rozwoju Powiatu Wszechnica Konecka
POWIAT OPATOWSKI			
15	Warsztat Terapii Zajęciowej Nr 1 w Opatowie	ul. Słowackiego 13, 27-500 Opatów	Domu Pomocy Społecznej w Zochcinku
16	Warsztat Terapii Zajęciowej Nr 2 w Opatowie	ul. Szpitalna 4, 27-500 Opatów	Warsztat Terapii Zajęciowej nr 2 w Opatowie
17	Warsztat Terapii Zajęciowej w Czekarzewicach Drugich	Czekarzewice Drugie 125, 27-515 Tarłów	Stowarzyszenie LGD Powiatu Opatowskiego
18	Warsztat Terapii Zajęciowej w Bidzinach	Bidziny 142, 27-532 Wojciechowice	Stowarzyszenie „Akademia Pomysłu” w Bidzinach
19	Warsztat Terapii Zajęciowej w Sobowie	Sobów 117, 27-530 Ożarów	Dom Pomocy Społecznej w Sobowie

POWIAT OSTROWIECKI			
20	Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrowcu Świętokrzyskim	Os. Pułanki 10, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	Stowarzyszenie „Razem” Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo
21	Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrowcu Świętokrzyskim	ul. Żabia 31, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski	Stowarzyszenie „Szansa”
22	Warsztat Terapii Zajęciowej w Miłkowskiej Karczynie	Miłkowska Karczma 141A, 27-415 Kunów	Stowarzyszenie „Zintegrowani”
POWIAT PIŃCZOWSKI			
23	Warsztat Terapii Zajęciowej w Pińczowie	ul. Polna 48, 28-400 Pińczów	Stowarzyszenie Rozwoju Kulturalno-Gospodarczego Powiatu Pińczowskiego
POWIAT SANDOMIERSKI			
24	Warsztat Terapii Zajęciowej w Sandomierzu	ul. Jakubowskiego 5, 27-600 Sandomierz	Stowarzyszenie „Integracja”
25	Warsztat Terapii Zajęciowej w Sandomierzu	ul. Zawichojska 13, 27-600 Sandomierz	Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Tratwa”
26	Warsztat Terapii Zajęciowej w Śmiechowicach	Śmiechowice 99, 27-650 Samborzec	Gmina Samborzec
27	Warsztat Terapii Zajęciowej w Piotrowicach	Piotrowice 54, 27-630 Zawichost	Gmina Zawichost
POWIAT SKARŻYSKI			
28	Warsztat Terapii Zajęciowej w Skarżysku - Kamiennej	ul. Kościuszki 38, 26-110 Skarżysko-Kamienna	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych
29	Warsztat Terapii Zajęciowej w Skarżysku - Kamiennej	ul. Równoległa 23, 26-110 Skarżysko-Kamienna	Stowarzyszenie Na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej "Tęcza"
POWIAT STARACHOWICKI			
30	Warsztat Terapii Zajęciowej w Starachowicach	ul. Wiosenna 5, 27-200 Starachowice	Parafia Św. Judy Tadeusza w Starachowicach
31	Warsztat Terapii Zajęciowej w Kałkowie-Godowie	Godów 84a, 27-225 Pawłów	Parafia Rzymskokatolicka w Kałkowie-Godowie
POWIAT STASZOWSKI			
32	Warsztat Terapii Zajęciowej w Połaniecu	ul. Lipowa 20, 28-230 Połaniec	Gmina Połaniec
POWIAT WŁOSZCZOWSKI			
33	Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrowie	Ostrów 57, 29-105 Krasocin	Gmina Połaniec

Źródło: Opracowanie własne ROPS - aktualizacja na podstawie wywiadów telefonicznych (stan na 31.12.2023 r.)

2.Strony internetowe z ofertami pracy dla osób niepełnosprawnych

Osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności mogą poszukiwać zatrudnienia zarówno na otwartym rynku pracy, jak i w zakładach pracy chronionej, w zależności od wskazań zawartych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności. Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, nie wyklucza możliwości zatrudnienia u pracodawcy, który nie posiada statusu zakładu pracy chronionej, w przypadku:

1. przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej;
2. zatrudnienia w formie telepracy.

Do urzędów pracy mogą być zgłaszane zarówno oferty z otwartego rynku pracy, jak i zakładów pracy chronionej. Osoba niepełnosprawna w celu uzyskania informacji o możliwości zatrudnienia, może zgłosić się do urzędu pracy bezpośrednio lub skontaktować się telefonicznie. Wszystkie oferty pracy dostępne są również na stronie internetowej **Centralnej Bazy Ofert Pracy** (<https://oferty.praca.gov.pl>).

Poza tym osoby niepełnosprawne mogą na własną rękę przeszukiwać bazy ofert pracy dostępne na tzw. otwartym rynku pracy. W Internecie można znaleźć wiele komercyjnych portali poświęconych rynkowi pracy, które zamieszczają oferty zatrudnienia. Bardzo często oprócz przeglądania ogłoszeń można tam również zostawić swoje CV, do którego dostęp będą mieli potencjalni pracodawcy poszukujący pracowników, a także znaleźć wzory dokumentów aplikacyjnych czy porady dotyczące poruszania się po rynku pracy. Wiele portali ma opcję selekcjonowania ogłoszeń, dzięki czemu szybko można uzyskać oferty skierowane wyłącznie do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Szczegółowe informacje dotyczące ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, przywilejów niepełnosprawnych pracowników oraz korzyści wynikających z zatrudniania osób niepełnosprawnych znajdują się na stronach:

- www.aktywizacja.org.pl
- www.obpon.pl
- www.praca.gratka.pl/dla-niepelnosprawnych
- www.sprawniwpracy.pl
- www.ipon.pl/ogloszenia
- www.praca.pl
- www.infopraca.pl
- www.niepelnosprawni.gov.pl

- www.pfron.org.pl
- www.kielce.uw.gov.pl
- www.niepelnosprawni.pl
- www.niewidzialni.eu
- www.poPON.pl

III. WSPARCIE OFEROWANE PRZEZ POWIATOWE URZĘDY PRACY

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako:

- **bezrobotna** – jeżeli posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.
- **poszukująca pracy** – jeżeli oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Osoba z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status „bezrobotnej” może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej. Ponadto, jako osoba poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może również korzystać (na zasadach takich jak bezrobotni) z następujących usług lub instrumentów określonych w *ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*:

- 1) szkoleń;
- 2) stażu;
- 3) prac interwencyjnych;
- 4) przygotowania zawodowego dorosłych;
- 5) zwrotu kosztów badań lekarskich lub psychologicznych;
- 6) zwrotu kosztów dojazdu i zakwaterowania;
- 7) studiów podyplomowych;
- 8) szkoleń na podstawie trójstronnych umów szkoleniowych zawieranych pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową;
- 9) bonu na zasiedlenie;
- 10) bonu szkoleniowego;
- 11) bonu stażowego;
- 12) jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej.

Wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy są finansowane w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako:

- bezrobotne – ze środków Funduszu Pracy;

- poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu – ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Dla klientów powiatowych urzędów pracy dostępne są dwie zasadnicze usługi: pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe.

Pośrednictwo pracy polega na udzielaniu pomocy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia poprzez:

- pozyskiwanie ofert pracy, ich aktualizację i budowanie własnej bazy informacji,
- dobór odpowiedniej pracy dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy z określonym stopniem niepełnosprawności,
- inicjowanie i organizowanie kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami,
- informowanie zakładów pracy o możliwościach, predyspozycjach zawodowych osób niepełnosprawnych i przywilejach dla pracodawców związanych z zatrudnieniem osoby niepełnosprawnej.

Krajowe oferty pracy dla osób niepełnosprawnych są dostępne w powiatowym urzędzie pracy - w dziale pośrednictwa pracy. Oferty są również zamieszczane w urzędzie i na stronie internetowej urzędu: <http://oferty.praca.gov.pl>, zagraniczne oferty pracy w ramach sieci EURES można znaleźć pod adresem <http://www.eures.praca.gov.pl>

EURES (Europejskie Służby Zatrudnienia) to sieć współpracy publicznych służb zatrudnienia i ich partnerów na rynku pracy. Usługi EURES obejmują informowanie, doradztwo i wspomaganie poszukujących pracy z krajów Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, którzy chcą pracować w innym kraju członkowskim oraz pracodawców, którzy chcą rekrutować pracowników z innych krajów członkowskich.

Z usług EURES możesz skorzystać za pośrednictwem doradcy EURES z WUP w Kielcach
<http://eures.wup.kielce.pl/>

Poradnictwo zawodowe jest to proces polegający na udzielaniu pomocy w podjęciu decyzji edukacyjno - zawodowych osobie niepełnosprawnej poprzez:

- przekazanie określonych informacji, które ułatwiłyby jej samodzielne podjęcie optymalnej decyzji zawodowej. Dla osób niepełnosprawnych szczególnie ważne są informacje zawodowe dotyczące:
  - możliwości szkolenia i kształcenia zawodowego z uwzględnieniem rodzaju i stopnia dysfunkcji,

- różnych zawodów i specjalności, określanych w nich wymagań fizycznych i psychicznych oraz wskazań i przeciwwskazań co do ich wykonania,
  - możliwości uzyskania zatrudnienia w danym zawodzie i sytuacji na lokalnym rynku pracy,
  - przepisów regulujących zagadnienie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienie osób niepełnosprawnych.
- udzielanie porady zawodowej polegającej na pomocy w podjęciu optymalnej i samodzielnej decyzji zawodowej na podstawie:
    - analizy wiedzy i doświadczenia zawodowego,
    - przeprowadzonych badań osoby niepełnosprawnej, na podstawie których ocenia się możliwości i ograniczenia zawodowe,
    - rozeznania szans na rynku pracy w oparciu o diagnozę indywidualnej sytuacji zawodowej.

Osoby niepełnosprawne mogą także skorzystać z pomocy doradców zawodowych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach - Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej. Doświadczona i wykwalifikowana kadra pomaga w ustaleniu ścieżki kariery zawodowej klienta lub proponuje najlepsze możliwości przekwalifikowania się i zdobycia nowych umiejętności. W Centrum można uzyskać również wsparcie psychologa, który pomaga w przełamaniu barier w podjęciu pracy, wspiera przy dokonaniu samooceny i motywuje do dalszych działań.

Szkolenia osób niepełnosprawnych odbywają się w formach pozaszkolnych, w placówkach szkolących lub specjalistycznych ośrodkach szkoleniowo-rehabilitacyjnych. Celem jest nauka zawodu, przekwalifikowania lub podwyższenia kwalifikacji niezbędnych do wykonywania określonej pracy. Szkolenia finansują i organizują powiatowe urzędy pracy.

Są one adresowane do następujących osób niepełnosprawnych:

- bezrobotnych (niepobierających świadczeń rentowych);
- poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu a zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy;
- będących w okresie wypowiedzenia umowy o pracę z przyczyn nie dotyczących pracowników.

Powiatowy urząd pracy kieruje osobę niepełnosprawną na szkolenie:

- z własnej inicjatywy lub na podstawie orzeczenia właściwego organu;
- wskazane przez nią, jeżeli uprawdopodobni, że szkolenie to zapewni uzyskanie pracy. Koszt tego szkolenia nie może przekraczać dziesięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Szkolenie może trwać nie dłużej niż 36 miesięcy, a jego koszty są finansowane ze środków PFRON. Osoba niepełnosprawna, która nie ukończyła szkolenia z własnej winy, jest zobowiązana do zwrotu jego kosztów, chyba że powodem nieukończenia szkolenia było podjęcie zatrudnienia.

W powiatowym urzędzie pracy można uzyskać informacje o:

- możliwości skierowania na szkolenie,
- rodzajach oferowanych szkoleń,
- wymaganych formalnościach.

IV. WSPARCIE SAMOZATRUDNIENIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Osoby niepełnosprawne, zgodnie z *Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, mogą skorzystać z trzech instrumentów pomocowych, których celem jest ułatwienie takim osobom podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej:

- przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej;
- dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego;
- refundacja składek na ubezpieczenia społeczne.

Pierwszy z nich przeznaczony jest na założenie działalności, pozostałe dwa mają pomóc w prowadzeniu już istniejącej firmy.

1. Jednorazowa pomoc na podjęcie działalności gospodarczej

Osoba niepełnosprawna może jednorazowo otrzymać środki z PFRON na podjęcie po raz pierwszy działalności gospodarczej, rolniczej albo na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej na jednego członka założyciela spółdzielni oraz na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu. Warunkiem jest rejestracja w powiatowym urzędzie pracy jako osoba bezrobotna lub poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu. Kwotę dofinansowania określa się w umowie zawartej ze starostą. Jest ona uzależniona od zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej i wynosi:

1. nie więcej niż sześciokrotność przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku okresu co najmniej 12 miesięcy,
2. od sześciokrotności do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku okresu co najmniej 24 miesięcy.

Pomocy nie otrzyma osoba, która wcześniej otrzymała bezzwrotne środki publiczne na ten cel. Osoba zainteresowana otrzymaniem takiej pomocy powinna złożyć wniosek do powiatowego urzędu pracy, w którym jest zarejestrowana.

Przy rozpatrywaniu wniosku brane są pod uwagę:

- przewidywane efekty ekonomiczne przedsięwzięcia, na które mają być przeznaczone środki,
- popyt i podaż lokalnego rynku na planowaną działalność,

- kalkulację wydatków na uruchomienie działalności w ramach wnioskowanych środków,
- uprawnienia i kwalifikacje wnioskodawcy,
- wysokość środków własnych wnioskodawcy,
- wysokość środków z PFRON przeznaczonych na ten cel w danym roku.

Przedstawienie ww. danych ma na celu dokonanie oceny prawdopodobieństwa prowadzenia planowanego przez osobę niepełnosprawną przedsięwzięcia w okresie przewidzianym w umowie ze starostą.

Zawarcie umowy poprzedzają negocjacje prowadzone pomiędzy PUP a osobą niepełnosprawną, podczas których uzgadniana jest wysokość kwoty dotacji, która zostanie przekazana na rachunek bankowy wnioskodawcy oraz inne warunki umowy (m. in. formy zabezpieczenia zwrotu pomocy, termin do rozliczenia uzyskanej pomocy).

W przypadku naruszeń warunków umowy osoba niepełnosprawna, która otrzymała ww. wsparcie musi zwrócić otrzymane środki wraz z odsetkami, w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych.

Ważne!

Środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej są przyznawane jako pomoc de minimis.

2.Dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego

Jeżeli osoba prowadzi własną działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne, może otrzymać ze środków PFRON dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności, pod warunkiem:

- nie korzystania z pożyczki z Funduszu na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej oraz z Funduszu Pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- jeżeli pożyczka została spłacona lub w całości umorzona,
- nieotrzymania bezzwrotnych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo prowadziła tę działalność co najmniej 24 miesiące od dnia otrzymania pomocy na ten cel.

Ubiegając się o taką pomoc należy złożyć wniosek do PUP właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności gospodarczej lub położenia gospodarstwa rolnego (własnego lub dzierżawionego). **Pomoc ta jest przyznawana jako pomoc de minimis.**

PAMIĘTAJ!

Prowadząc już własną działalność, również można uzyskać pomoc!

3. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne

Osoby niepełnosprawne prowadzące działalność gospodarczą oraz niepełnosprawni rolnicy lub rolnicy zobowiązani do płacenia składek na ubezpieczenie społeczne niepełnosprawnego domownika mogą ubiegać się z PFRON o refundację składek na ubezpieczenia społeczne pod warunkiem terminowego opłacania składek przed dniem złożenia wniosku o wypłatę refundacji.

Rodzaje składek refundowanych przez PFRON i wysokość refundacji:

- emerytalne i rentowe do wysokości odpowiadającej składce, której podstawą wymiaru jest kwota stanowiąca 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale.

Refundacja w wysokości:

- **100%** kwoty obowiązkowych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przysługuje osobom zaliczonym do **znacznego stopnia niepełnosprawności**,
- **60%** kwoty obowiązkowych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przysługuje osobom zaliczonym do **umiarkowanego stopnia niepełnosprawności**,
- **30%** kwoty obowiązkowych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przysługuje osobom zaliczonym do **lekkiego stopnia niepełnosprawności**.

Niepełnosprawnemu rolnikowi lub rolnikowi zobowiązanemu do płacenia składek za niepełnosprawnego domownika – PFRON refunduje składki:

- wypadkową,
- chorobową,
- macierzyńską,
- emerytalno-rentową.

Dokumenty dotyczące refundacji składek na ubezpieczenia społeczne, wnioskodawca (lub osoba upoważniona) przekazuje do PFRON. Szczegółowe informacje o dokumentach, jakie należy złożyć dostępne są na stronie internetowej www.pfron.org.pl

W razie wątpliwości dotyczących dofinansowań wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych oraz refundacji składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne można skorzystać z infolinii PFRON - 801 233 554, 22 581 84 10.

Ważne

Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne niepełnosprawnych prowadzących działalność gospodarczą i niepełnosprawnych rolników stanowi pomoc de minimis.

V. UPRAWNIENIA PRACOWNICZE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. Krótszy czas pracy

Zgodnie z obowiązującymi przepisami czas pracy osoby niepełnosprawnej nie może przekraczać 8 godzin dziennie i 40 godzin tygodniowo. W przypadku posiadania **znacznego lub umiarkowanego** stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo.

Krótszy wymiar czasu pracy osoby zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie powoduje obniżenia przysługującego jej wynagrodzenia. Osobie, która otrzymywała wynagrodzenie w stałej miesięcznej stawce i przedstawiła orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, przysługuje wynagrodzenie w dotychczasowej wysokości. Natomiast pracownikowi przechodzącemu na skrócony wymiar czasu pracy, którego wysokość wynagrodzenia jest określona w stawce godzinowej, należy stawkę wynagrodzenia zasadniczego odpowiednio podwyższyć.

Osoba niepełnosprawna nie może być zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych.

Wymiar czasu pracy dla osób niepełnosprawnych oraz zakaz zatrudniania w porze nocnej i godzinach nadliczbowych nie ma zastosowania w przypadku:

- osób zatrudnionych przy pilnowaniu,
- gdy wyrazi na to zgodę na wniosek zatrudnionego, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub, w razie jego braku, lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą.

Koszty takich badań ponosi pracodawca.

2. Dłuższa przerwa w czasie pracy

Na podstawie art. 134 Kodeksu pracy wszystkim pracownikom, których dobowy wymiar czasu pracy wynosi co najmniej 6 godzin, przysługuje prawo do przerwy w pracy trwającej co najmniej 15 minut.

Osobie niepełnosprawnej bez względu na dobowy wymiar czasu pracy przysługuje prawo do dodatkowej przerwy w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas przerwy wynosi 15 minut i jest wliczany do czasu pracy.

Powyższe wymiary czasu pracy obowiązują od dnia następującego po przedstawieniu pracodawcy orzeczenia o niepełnosprawności i nie powodują obniżenia wysokości wynagrodzenia wypłacanego w stałej miesięcznej wysokości.

3. Prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego

Osobie zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym. Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu przyznania stopnia niepełnosprawności.

Urlop ten nie przysługuje osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów - jeżeli jego wymiar przekracza 10 dni roboczych.

4. Udzielanie zwolnień od pracy

Osoba o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ma prawo do zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia w następujących przypadkach:

- w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, ale nie częściej niż raz w roku;
- w celu wykonania badań specjalistycznych;
- poddania się zabiegom leczniczym lub usprawniającym;
- uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy,

- jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.

Wynagrodzenie za czas zwolnień od pracy oblicza się jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.

VI. UPRAWNIENIA I OBOWIĄZKI PRACODAWCÓW W ZWIĄZKU Z ZATRUDNIANIEM OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy

Dofinansowanie wyposażenia stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych to szczególna zachęta dla pracodawców. Ten rodzaj wsparcia obejmuje refundację kosztów zakupu lub wytworzenia wyposażenia stanowiska pracy w związku z zatrudnieniem niepełnosprawnej osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy. Jest to pomoc finansowa w zakupie narzędzi pracy, elementów stanowiska pracy (np. krzesła, biurka, szafy).

O zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy może ubiegać się pracodawca, który:

- prowadzi działalność przez okres co najmniej 12 miesięcy - bez względu na rodzaj działalności;
- przez okres 36 miesięcy zatrudni osobę niepełnosprawną zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotną albo poszukującą pracy niepozostającą w zatrudnieniu;
- złoży wniosek o przyznanie refundacji.

Maksymalna wysokość pomocy finansowej ze środków PFRON nie może przekraczać 15-krotnego przeciętnego wynagrodzenia (tj. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale od pierwszego dnia następującego po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego).

Warunkiem dokonania zwrotu kosztów jest uzyskanie pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy – wydanej na wniosek starosty – o przystosowaniu stanowiska pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności zatrudnionego pracownika lub w przypadku gdy zatrudnienie osoby niepełnosprawnej nie wymagało przystosowania o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na tym stanowisku.

BARDZO WAŻNE!

Pomoc ta jest przyznawana jako pomoc de minimis.

Wniosek o refundację pracodawca składa do starosty właściwego ze względu na miejsce zarejestrowania osoby niepełnosprawnej. Jeżeli wniosek po ocenie formalnej i merytorycznej zostanie pozytywnie zaopiniowany, następuje podpisanie umowy między pracodawcą a starostą, która jest podstawą przekazania środków na refundację. Wydatki poniesione przez pracodawcę przed podpisaniem umowy nie mogą zostać zrefundowane.

Gdyby pracodawca zatrudniał niepełnosprawnego krócej niż 36 miesięcy, wówczas jest zobowiązany do zwrotu środków w wysokości 1/36 ogólnej kwoty za każdy miesiąc brakujący do 36 miesięcy.

Zwrot ten powinien nastąpić w ciągu 3 miesięcy. Pracodawca nie musi zwracać środków, o ile w ciągu 3 miesięcy od rozwiązania stosunku pracy z osobą niepełnosprawną zatrudni innego niepełnosprawnego skierowanego przez urząd pracy.

Zasady zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych omówione są m. in. na stronie www.niepełnosprawni.gov.pl oraz w serwisach internetowych starostw powiatowych i urzędów pracy.

2. Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy

Koszt wykonania niezbędnych usprawnień na stanowisku pracy nie powinien być przeszkodą w zatrudnieniu pracownika z niepełnosprawnością. W związku z tym pracodawcy mogą otrzymać pomoc finansową na:

- **adaptację pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych**, w szczególności poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla tych osób, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności;
- **adaptację lub nabycie urządzeń** ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy;
- **zakup i autoryzację oprogramowania** na użytek pracowników niepełnosprawnych oraz urządzeń i technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności;
- **rozpoznanie przez służby medycyny pracy potrzeb**, o których mowa wyżej.

Zwrot kosztów dotyczy osób niepełnosprawnych:

- bezrobotnych lub poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu;
- pozostających w zatrudnieniu u pracodawcy występującego o zwrot kosztów, z wyjątkiem przypadków, gdy przyczyną powstania niepełnosprawności w okresie zatrudnienia u tego pracodawcy było zawinione przez pracodawcę lub przez pracownika naruszenie przepisów, w tym przepisów prawa pracy.

Maksymalna wysokość pomocy nie może przekraczać 20-krotnego przeciętnego wynagrodzenia za każde przystosowane stanowisko pracy osoby niepełnosprawnej.

Podobnie jak w przypadku zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska może się ubiegać pracodawca, który zobowiąże się do zatrudnienia osoby niepełnosprawnej przez okres co najmniej 36 miesięcy.

Najczęściej miejscami, w których załatwia się sprawę zwrotu kosztów są urzędy pracy, w których jest zarejestrowana osoba niepełnosprawna jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu - w przypadku gdy zwrot kosztów dotyczy tej osoby. **Zwrot kosztów dotyczy wyłącznie dodatkowych kosztów wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych (tj. takich, których pracodawca by nie poniósł zatrudniając osoby pełnosprawne).** Procedura uzyskania zwrotu tych kosztów jest tożsama do procedury dot. zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy.

Jeżeli okres zatrudnienia osoby niepełnosprawnej będzie krótszy niż 36 miesięcy, istnieje obowiązek zwrotu środków w wysokości równej $\frac{1}{36}$ ogólnej kwoty zwrotu za każdy miesiąc brakujący do upływu 36 miesięcy, jednak w wysokości nie mniejszej niż $\frac{1}{6}$ tej kwoty. Zwrotu należy dokonać w terminie 3 miesięcy od dnia rozwiązania stosunku pracy z osobą niepełnosprawną.

Nie ma nakazu zwracania środków, jeżeli w terminie 3 miesięcy od dnia rozwiązania stosunku pracy z osobą niepełnosprawną pracodawca zatrudni inną osobę niepełnosprawną, zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, przy czym wynikająca z tego powodu przerwa nie jest wliczana do wymaganego okresu 36 miesięcy.

WAŻNE

Wydatki poniesione przez pracodawcę na przystosowanie stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej przed podpisaniem umowy nie mogą zostać zrefundowane.

O zasadach dotyczących zwrotu kosztów przystosowania stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych można przeczytać na stronach: www.pfron.org.pl, www.niepelnosprawni.gov.pl oraz w serwisach internetowych starostów i urzędów pracy.

3. Zwrot kosztów szkolenia pracownika niepełnosprawnego

Na wniosek pracodawcy poniesione przez niego koszty szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych mogą być zrefundowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Koszty szkolenia mogą być zrefundowane do wysokości 70% tych kosztów, nie więcej jednak niż do wysokości dwukrotnego przeciętnego wynagrodzenia na jedną osobę, przy czym:

- w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorców refundacja nie może przekroczyć 70% kosztów szkolenia kwalifikujących się do objęcia pomocą;
- w odniesieniu do dużych przedsiębiorców refundacja nie może przekroczyć 60% kosztów szkolenia kwalifikujących się do objęcia pomocą.

Refundacja obejmuje poniesione w związku ze szkoleniem koszty:

- usług świadczonych przez osoby prowadzące szkolenie poniesione za godziny, podczas których prowadzą one szkolenie;
- usług tłumacza języka migowego, tłumacza-przewodnika, lektora dla osób niewidomych lub opiekuna zatrudnionej osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- podróży osób prowadzących szkolenie, uczestników szkolenia, tłumacza języka migowego,
- tłumacza-przewodnika, lektora dla osób niewidomych lub opiekuna zatrudnionej osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- zakwaterowania i wyżywienia uczestników szkolenia;
- usług doradczych;
- obsługi administracyjno-biurowej;
- wynajmu pomieszczeń;
- amortyzacji wyposażenia i narzędzi, z wyłączeniem wyposażenia i narzędzi zakupionych w ramach wsparcia ze środków publicznych w okresie siedmiu lat przed realizacją szkolenia;
- materiałów szkoleniowych.

Refundacja jest przeznaczona również na pokrycie wydatków obejmujących koszty płacy pracownika niepełnosprawnego za czas, w którym pracownik ten uczestniczy w szkoleniu.

4. Zwrot kosztów wspierających zatrudnienie

Jeśli jest potrzeba, by niepełnosprawny pracownik był wspomagany na stanowisku pracy przez innego pracownika – koszty zatrudnienia asystenta mogą zostać dofinansowane.

Jeżeli pracodawca zatrudnia pracownika niepełnosprawnego, to może otrzymać ze środków Funduszu zwrot:

- miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- kosztów szkolenia tych pracowników

w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy.

Wysokość zwrotu miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy stanowi iloczyn kwoty najniższego wynagrodzenia i ilorazu liczby godzin w miesiącu przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu oraz miesięcznej liczby godzin pracy pracownika niepełnosprawnego w miesiącu. Liczba godzin przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu nie może przekraczać 20% liczby godzin pracy pracownika w miesiącu. Zwrot obejmuje również koszty szkolenia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy do 100% kosztów szkolenia, nie więcej jednak niż równowartość kwoty najniższego wynagrodzenia.

Najczęściej miejscami, w których załatwia się sprawę zwrotu kosztów są urzędy pracy. Wypłata refundacji nastąpi dopiero po podpisaniu umowy.

5. Zwrot kosztów płacy – dofinansowanie wynagrodzeń zatrudnionych osób niepełnosprawnych

Pracodawcy zatrudniającemu osoby niepełnosprawne przysługuje ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) miesięczne dofinansowanie do

wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego, o ile pracownik ten został ujęty w ewidencji zatrudnionych osób niepełnosprawnych prowadzonej przez PFRON.

Kto może ubiegać się o dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników z niepełnosprawnościami?

- Pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej
- Pracodawca zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i osiągający wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości co najmniej 6 %
- Pracodawca zatrudniający mniej niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy

Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracowników wynosi:

- 2 400 zł - w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- 1 350 zł - w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,
- 500 zł - w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Kwoty, o których mowa powyżej, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, którym orzeczono chorobę psychiczną (02-P), upośledzenie umysłowe (01-U), całościowe zaburzenia rozwojowe (12-C) lub epilepsję (06-E) oraz niewidomych w stopniu znacznym i umiarkowanym (04-O), zwiększa się o:

- 1 200 zł w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności (w sumie kwota dofinansowania wynosi 3 600 zł),
- 900 zł w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (w sumie kwota dofinansowania wynosi 2 250 zł),
- 600 zł w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności (w sumie kwota dofinansowania wynosi 1 100 zł).

O wysokości wsparcia z PFRON-u decyduje także **wymiar czasu pracy** pracownika niepełnosprawnego. Fundusz wypłaca miesięczne dofinansowanie w wysokości proporcjonalnej do wymiaru etatu pracownika. W przypadku, gdy pracownik zatrudniony jest na część etatu, kwoty te należy przeliczyć proporcjonalnie do części etatu, jaką przepracował w danym miesiącu.

Podmiotem udzielającym pomocy jest Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Kontakt:

aleja Jana Pawła II 13, 00-828 Warszawa

tel. 22 50 55 500

Infolinia udzielająca informacji z zakresu Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji

–

801 233 554, 22 58 18 410.

Strona internetowa: www.pfron.org.pl

6. Wsparcie dla spółdzielni socjalnych

Spółdzielnia socjalna może otrzymać ze środków PFRON:

- 1) jednorazowo środki na utworzenie stanowiska pracy dla skierowanej przez powiatowy urząd pracy osoby niepełnosprawnej bezrobotnej albo poszukującej pracy niepozostającej w zatrudnieniu w wysokości określonej w umowie zawartej ze starostą:
  - a) nie wyższej jednak niż sześciokrotność przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku zobowiązania do utrzymania zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na utworzonym stanowisku pracy nieprzerwanie przez okres co najmniej 12 miesięcy,
  - b) wynoszącej od sześciokrotności do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku zobowiązania do utrzymania zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na utworzonym stanowisku pracy nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesięcy- jeżeli nie otrzymała bezzwrotnych środków publicznych na ten cel;
- 2) środki na finansowanie kosztów wynagrodzenia, w okresie do 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy ze starostą, wypłacane miesięcznie w wysokości nie wyższej niż kwota najniższego wynagrodzenia przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, dla zatrudnionej skierowanej przez powiatowy urząd pracy osoby niepełnosprawnej.

7. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania Zakładów Aktywności Zawodowej

Maksymalna kwota dofinansowania ze środków PFRON do utworzenia ZAZ nie może przekroczyć 65% wszystkich kosztów ogółem, a dofinansowanie działania nie może przekroczyć 90% wszystkich kosztów ogółem rocznie. Decyzję w sprawie przyznania statusu zakładu aktywności zawodowej, potwierdzającą spełnianie wszystkich warunków, wydaje wojewoda. Warunki, jakie musi spełnić organizator w celu uzyskania statusu zakładu aktywności zawodowej:

- zatrudnianie co najmniej 70 % osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności (stan zatrudnienia liczony w osobach), w szczególności skierowanych do pracy przez powiatowe urzędy pracy ,
- zatrudnianie osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobą psychiczną, w tym uczestników warsztatów terapii zajęciowej, którzy osiągnęli poziom szkolenia dający szansę podjęcia pracy i kontynuowania rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej. Osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności nie może być więcej niż 35% ogółu zatrudnionych.
- przystosowanie obiektów i pomieszczeń użytkowanych przez zakład aktywności zawodowej do przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania ich stanowisk pracy oraz pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (toalet, stołówek) i ciągów komunikacyjnych.

8. Dodatkowa pomoc dla Zakładów Pracy Chronionej

Pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej może otrzymać ze środków Funduszu:

- dofinansowanie w wysokości do 50% oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych pod warunkiem wykorzystania tych kredytów na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych;
- zwrot kosztów:
  - budowy lub przebudowy związanej z modernizacją obiektów i pomieszczeń zakładu,
  - transportowych,

- administracyjnych.

Zwrot pracodawcom chronionego rynku pracy dodatkowych kosztów następuje na wniosek pracodawcy złożony bezpośrednio w PFRON.

Pomoc może otrzymać pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej pod warunkiem zatrudniania co najmniej 50% osób niepełnosprawnych.

9. Wpłaty na PFRON

Pracodawca, który zatrudnia co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy musi dokonywać miesięcznych wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, jeżeli nie osiąga 6% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Wysokość wpłat stanowi iloczyn 40,65% przeciętnego wynagrodzenia i liczby pracowników odpowiadającej różnicy między zatrudnieniem zapewniającym osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6% a rzeczywistym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

Wpłaty na PFRON nie muszą dokonywać:

- pracodawcy, u których wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi co najmniej 6%,
- państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne będące jednostkami budżetowymi, zakładami budżetowymi albo gospodarstwami pomocniczymi, instytucje kultury oraz jednostki organizacyjne zajmujące się statutowo ochroną dóbr kultury uznanych za pomnik historii osiągające wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych na poziomie 6%,
- publiczne i niepubliczne uczelnie, wyższe szkoły zawodowe, publiczne i niepubliczne szkoły, zakłady kształcenia nauczycieli oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i resocjalizacyjne, a także publiczne i niepubliczne żłobki osiągające wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 2%,
- niedziałające w celu osiągnięcia zysku:
  - domy pomocy społecznej w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej;
  - hospicja w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej;
  - zakłady opiekuńczo-lecznicze;

- publiczne i niepubliczne jednostki organizacyjne, których wyłącznym przedmiotem prowadzonej działalności jest rehabilitacja społeczna i lecznicza osób niepełnosprawnych, edukacja osób niepełnosprawnych lub opieka nad osobami niepełnosprawnymi.
- placówki dyplomatyczne, urzędy konsularne, przedstawicielstwa i misje zagraniczne

Obniżenie wpłat na PFRON

Wpłaty na PFRON ulegają obniżeniu z tytułu zakupu produkcji lub usługi, z wyłączeniem handlu, odpowiednio wytworzonej lub świadczonej przez pracodawcę zatrudniającego co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, który osiąga wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do:

1. znacznego stopnia niepełnosprawności lub
2. umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, w odniesieniu do których orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję oraz niewidomych

- w wysokości co najmniej 30%.

Obniżenie wpłaty przysługuje do wysokości 50% wpłaty na PFRON, do której obowiązany jest nabywca w danym miesiącu. Przysługująca, a niewykorzystana kwota obniżenia może być uwzględniana we wpłatach na PFRON przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, licząc od dnia uzyskania informacji o kwocie obniżenia.

VII. PRZYDATNE ADRESY:

- www.mpips.gov.pl Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- www.mz.gov.pl Ministerstwo Zdrowia
- www.mpit.gov.pl Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii
- www.pfron.org.pl Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- www.zus.pl Zakład Ubezpieczeń Społecznych
- www.krus.gov.pl Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
- www.popon.pl Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych
- www.nfz.gov.pl Narodowy Fundusz Zdrowia
- www.niepelnosprawni.gov.pl Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
- www.niepelnosprawni.pl portal Stowarzyszenia Przyjaciół Centrum Integracji
- www.pfon.org Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych
- www.ngo.pl Portal Organizacji Pozarządowych
- <http://naszesprawy.eu> Magazyn informacyjny osób niepełnosprawnych
- www.zielonalinia.gov.pl *Zielona Linia* - Centrum Informacyjno-Konsultacyjne Służb Zatrudnienia
- www.sejmik.kielce.pl Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej UMWS w Kielcach
- www.kielce.uw.gov.pl Wydział Polityki Społecznej ŚUW w Kielcach

OPRACOWANO NA PODSTAWIE:

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 1997 nr 123 poz. 776 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2004 Nr 99 poz. 1001 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r., Kodeks pracy (Dz. U. 1974 Nr 24 poz. 141 z późn. zm.)
- Obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 19 maja 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zwrotu dodatkowych kosztów związanych z zatrudnianiem pracowników niepełnosprawnych (Dz.U. 2022 poz. 1334)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie refundacji kosztów szkolenia pracowników niepełnosprawnych (Dz.U. 2014 poz. 1970)
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych (Dz.U. 2021 poz.1)
- Załącznik nr 2 do Uchwały Zarządu Województwa Świętokrzyskiego nr 1324/24 z dnia 18 grudnia 2024 roku *„Wojewódzki program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy i oparcia społecznego województwa świętokrzyskiego do roku 2030” oraz „Wojewódzki program rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia oraz przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi województwa świętokrzyskiego do roku 2030”*

Strony internetowe:

- www.niepelnosprawni.gov.pl
- www.pfron.org.pl
- <https://obywatel.gov.pl>
- www.zielonalinia.gov.pl
- www.psz.praca.gov.pl
- www.prawo.pl

- www.niepelnosprawni.pl
- www.infor.pl
- www.aktywizacja.org.pl
- www.popon.pl
- www.zus.pl